

IN GESPREK MET OUDERS

ALS EEN KIND MOGELIJK OP LVB-NIVEAU FUNCTIONEERT...

KLIK VOOR TIPS & TOOLS

Tips
LVB eenvoudig
uitleggen

Tips
Label LVB, weg
ermee

Tips
Gevoelens van
ouders

Tips
Samen met
ouders

Tips
Voorbereiding
gesprek

Tips
Communicatie
aanpassen

Tool 1
Checklist
gesprek

Tool 2
Format
gespreksverslag

Tool 3
Hulpkaart
school/thuis

FUNCTIONEREN OP LVB-NIVEAU EENVOUDIG UITLEGGEN

"Weet wat je kan, in gesprek over LVB' is een systeemgerichte module psycho-educatie over een lichte verstandelijke beperking (LVB). De module biedt een methode om met de cliënt en zijn naasten het gesprek aan te gaan over de beperking, hen te informeren en te adviseren". Je kan o.a. het Handboek Weet wat je kan. In gesprek over LVB, een Werkboek voor naasten en Samenvattende kaarten e.d. gratis downloaden (Trajectum, 2020). Hieronder een samenvatting van enkele tips.

TIPS

ZO LEG JE EENVOUDIG UIT WAT EEN LVB IS

- ▶ LVB is een afkorting. Het betekent Licht Verstandelijke Beperking.
- ▶ Een beperking wil zeggen dat je iets minder goed kan dan de meeste andere kinderen van jouw leeftijd.
- ▶ Je kan veel, maar het kost je vaak veel moeite of je hebt meer hulp nodig.
- ▶ Alle mensen hebben beperkingen, maar niet iedereen heeft er even veel last van.
- ▶ Het helpt als mensen aandacht voor je beperking hebben en je helpen.
- ▶ Het helpt als je zelf om hulp vraagt als het niet goed lukt of het te veel moeite kost. En ook als je er gespannen of boos of verdrietig van wordt.
- ▶ Iedereen is uniek. Iedereen heeft dingen waar hij of zij beter en slechter in is.
- ▶ Je bent zeker niet de enige. In Nederland hebben van elke 100 mensen, ongeveer 6 mensen last van een verstandelijke beperking (6%).
- ▶ Je hebt dan bijvoorbeeld moeite met leren. Het leren van nieuwe dingen kost je veel meer moeite dan andere kinderen van je leeftijd.
- ▶ Om dingen te leren moet je echt erg je best doen. Je bent waarschijnlijk een doorzetter.
- ▶ Je kan veel dingen leren, maar het lukt niet op een manier zoals je wil. Je moet er veel moeite voor doen en het geeft veel stress. Je kan het eigenlijk niet aan. Het is erg zwaar.
- ▶ Je kan taal en rekenen lastig vinden. Bijvoorbeeld rekenen met grote bedragen. Je kan het lastig vinden om veel bladzijden met informatie te lezen.
- ▶ Je bent waarschijnlijk meer een doener. Je leert het beste in de praktijk. Je houdt waarschijnlijk meer van met je handen werken dan uit boeken.
- ▶ Je kan meer moeite met denken hebben. Je vindt het moeilijk om problemen rustig op te lossen.
- ▶ Je kan moeite hebben met het begrijpen en onthouden van dingen. Je vindt het bijvoorbeeld lastig om de uitleg van je juf of meester te begrijpen en te onthouden wat je allemaal moet doen.
- ▶ Je kan moeite hebben je aandacht voor langere tijd ergens bij te houden.
- ▶ Je kan ook moeite hebben om gesprekken tussen mensen te begrijpen. Of om zelf duidelijk en rustig te zeggen wat je vindt of wilt.
- ▶ Je kan het lastig vinden om met andere kinderen om te gaan. Je krijgt wellicht snel ruzie of je vindt het lastig om ruzies goed uit te praten.
Je kan het lastig vinden om de baas te blijven over je gevoelens. Je wordt wellicht erg snel boos of verdrietig of bang.
- ▶ Je vindt het moeilijk om in te schatten of iemand goede of slechte bedoelingen heeft. Soms kom je hierdoor in de problemen.

TERUG

VOORZICHTIG MET HET LABEL LVB, ZEKER BIJ KINDEREN

- Je loopt het risico om te overgeneraliseren. Het label LVB kan makkelijk een eigen leven gaan leiden. De verschillen tussen kinderen met een LVB zijn echter groot; de LVB-er bestaat niet. Ook niet 1 aanpak.
- Als je te weinig van een leerling verwacht op basis van het label LVB, kan een leerling zich er naar gaan gedragen (*growing into presumed deficits*).
- Als een kind het label als een statische persoonlijkheidseigenschap omarmt ('ik kan het niet, want ik heb een LVB'), kan het de groeimogelijkheden beperkingen (*self-fulfilling prophecy*).
- Gevaar van pesten, sociale exclusie en stigmatisering door leeftijdgenoten/omgeving.
- De uitslag van een intelligentietest is een momentopname (intelligentietesten hebben foutenmarges, zijn niet langer dan 2 jaar geldig, kunnen niet goed zijn afgenomen of gescoord, een kind kan een slechte dag hebben, omgevingsfactoren kunnen score drukken).
- Om van een LVB te spreken moeten er ook beperkingen in adaptief functioneren zijn vastgesteld (ook een momentopname, met foutenmarges).
- Kinderen maken nog heel veel ontwikkeling door (*groeimindset*).
- Er kunnen allerlei invloeden op school en thuis zijn die schoolprestaties (tijdelijk) drukken.
- Het label LVB geeft weinig aangrijpingspunten voor ondersteuning. Je hebt veel meer aan een profiel van de unieke sterke en zwakke aspecten van het leervermogen van een leerling en van de ondersteuningsmogelijkheden op school en thuis.
- Hanteer het label LVB als een voorlopige werkhypothese.

TIPS

ZO ZET JE HET KIND OP 1, NIET DE LVB

De term LVB is de officiële/professionele diagnostische term. Dit betekent niet dat deze per se gebruikt hoeft te worden in (elk) gesprek met ouders. Je kunt het hebben over:

- ▶ Uw kind heeft extra hulp nodig met....
- ▶ Uw kind heeft moeite met leren (liever: specifieke leerproblemen benoemen)
- ▶ Uw kind leert (meestal) makkelijker door te doen (i.p.v. uit boeken leren)
- ▶ Uw kind leert anders....
- ▶ Uw kind kan veel, maar kan niet alles aan (het kost te veel moeite, het voelt niet goed)
- ▶ Uw kind heeft passende ondersteuning nodig om zich beter te kunnen ontwikkelen.
- ▶ Uw kind heeft beperkingen in het schoolse en sociale functioneren. Niet alle beperkingen zijn even lastig. Een beperking vraagt om aandacht en hulp.
- ▶ Uw kind functioneert *momenteel* op het niveau van LVB. We gaan uitzoeken hoe dit zo komt en hoe we samen uw kind het beste kunnen helpen om beter te leren.
- ▶ Ook als ouders zelf de term LVB gebruiken, is het goed om zelf de term LVB niet te vaak te gebruiken en het toch vooral over zijn of haar specifieke (on)mogelijkheden te hebben.

TERUG

HEB OOG VOOR DE GEVOELEN VAN OUDERS

Ouders hebben verwachtingen, wensen en dromen over de toekomst van hun kind. Horen dat je kind op dit moment veel moeite heeft met leren en niet zo makkelijk omgaat met andere kinderen op school, kan hard aankomen en zal niet zomaar geaccepteerd en verwerkt worden. Er is een discrepantie ontstaan tussen het kind waarvan de ouder heeft gedroomd en het kind dat hij of zij heeft gekregen.

Als meer en meer blijkt dat er bij een kind sprake is van een blijvende beperking kan er bij een ouder sprake zijn van een levend verlieservaring, een vorm van chronische rouw. Dit is een normale, doordringende en diepe verdrietreactie van een ouder na o.a. de vaststelling van de diagnose verstandelijke beperking of een andere ontwikkelingsstoornis. Ouders zullen zich moeten leren aanpassen aan de mogelijkheden en behoeften van hun kind, vaak voor lange tijd. Typisch voor de ervaring van niet-eindigend verlies is de voortdurende onzekerheid over wat er nog kan gebeuren. De toekomst is onzeker en je mist de veiligheid die anderen met een redelijke waarschijnlijkheid kunnen verwachten.

Je kan niet verwachten dat dit verdriet of deze levend-verlies ervaring makkelijk of snel zal zijn verwerkt. Als je praat over accepteren of aanvaarden, is het belangrijk dat je een onderscheid maakt tussen het aanvaarden van de persoon en het aanvaarden van de beperking. Verwacht niet van ouders dat ze de beperking van hun kind zo maar kunnen aanvaarden, dit verhoogt de emotionele druk.

TIPS

ZO HEB JE MEER OOG VOOR DE GEVOELEN VAN OUDERS

- ▶ Reageer op boosheid met 'vertel eens wat je vandaag zo moeilijk valt'.
- ▶ Gedraag je als gelijke, niet als een autoriteit die het beter weet.
- ▶ Luister naar wat hen op dat moment moeilijk valt. Het is niet omdat je er als professional elke dag mee wordt geconfronteerd, dat het voor de betrokkene en zijn familie ooit gewoon wordt.
- ▶ Verwacht niet dat ze er op een moment 'overheen' zijn en weet dat het verdriet met vlagen kan terugkeren.
- ▶ Laat het verdriet toe en benoem, indien van toepassing, wat mensen meemaken een vorm van chronische rouw/levend verlies is.
- ▶ Zoek samen naar wat werkt voor het kind en de ouders.

TERUG

SAMENWERKEN MET OUDERS

Werk altijd vanuit het (gedeelde) belang van het kind en start een gesprek altijd positief. Een startgesprek met ouders en kind aan het begin van het schooljaar kan wonderen doen. Zo'n 'neutraal' startgesprek kan een basis van vertrouwen leggen en er kunnen wederzijds verwachtingen en afspraken gemaakt worden. Stop als professional met te denken en te zeggen dat veel ouders tegenwoordig zo 'lastig' zijn. Van ouders wordt tegenwoordig immers verwacht dat ze mondig zijn en voor zichzelf op komen, soms gebeurt dat wat onhandig en soms is het echt onredelijk. We moeten ouders die over grenzen gaan, corrigeren, maar ons ook realiseren dat dit een teken des tijds is. Belangrijk is om met en niet zozeer tegen ouders te praten. Dat maakt een groot verschil. Probeer het verhaal van de leerling en de ouders eerst te begrijpen, alvorens zelf begrepen te worden. Echt luisteren is van groot belang om een goede relatie met ouders op te bouwen, maar is moeilijker dan het lijkt. Sterk geëmotioneerde ouders hebben wellicht een punt. Luister goed. Als ze geen goed punt hebben, let er dan goed op dat je je eigen grenzen op een professionele manier bewaakt of leert bewaken. Stevige professionaliteit met heldere grenzen dwingt respect af, accuratesse kweekt vertrouwen en vriendelijkheid en begrip zorgt al gauw voor ouders die leraren het beste gunnen (zie: <https://wij-leren.nl/lastige-ouders-gesprekken-communicatie-tips.php>)

TIPS

SAMENWERKEN MET OUDERS

- ▶ Werk altijd vanuit het belang van het kind. Creëer een wij-gevoel.
- ▶ Begin het gesprek altijd positief/een compliment.
- ▶ Stop met denken/zeggen dat veel ouders tegenwoordig zo 'lastig' zijn.
- ▶ Eerst begrijpen, dan begrepen worden.
- ▶ Een startgesprek met ouders en kind aan het begin van het schooljaar doet wonderen.
- ▶ Iedere professional moet oog hebben voor zijn eigen angsten.
- ▶ Laat in alles professioneel gedrag zien (praat met hoofd, hart en handen; zelfreflectie; blijf respectvol).
- ▶ Ga het gesprek in zonder (voor)oordelen (liefst niet kijken naar het verleden).
- ▶ Pas je taalniveau aan de ouders aan (visualiseer indien nodig; vermijdt vakjargon)
- ▶ Kader het gesprek, zorg dat er per onderwerp een bepaalde tijd gepland staat.
- ▶ Bij een volgend gesprek, blik nog even terug op wat er al besproken was. Zijn er veranderingen/ontwikkelingen?

TERUG

VOORBEREIDING GESPREK MET OUDERS & KIND

Een goed gesprek begint met een goede voorbereiding. Pak eerder gemaakte en vastgelegde afspraken erbij en kom erop terug. Maak kopieën van rapporten e.d. en markeer/noteer belangrijke zaken die je wilt bespreken. Bedenk vooraf de structuur van het gesprek en leg dit bij het begin van het gesprek aan de ouders uit. En geef aan dat er tijdens het gesprek altijd ruimte is voor vragen of opmerkingen. Leg ook aan de ouders uit dat je bijvoorbeeld aantekeningen maakt tijdens het gesprek en dat ze n.a.v. het gesprek een korte samenvatting mee naar huis krijgen (bijvoorbeeld door een foto te maken van het verslag en/of van de gemaakte schema's/tekeningen en deze via Whatsapp of e-mail naar ze te sturen of een kopietje mee naar huis te geven).

Het uitgangspunt in het gesprek is de onderwijsbehoefte van hun kind/uw leerling. Wat heeft hij of zij nodig om zich succesvol te ontwikkelen? Hoe kunnen en gaan we hier samen voor zorgen? Probeer zo veel mogelijk naast de ouders te gaan staan, creëer een wij-gevoel en luister goed naar de ouders. Zij hebben wellicht al manieren gevonden om met de behoeften van hun kind om te gaan. Wellicht spelen er andere dingen die effect hebben op het leervermogen van dit kind.

Voordat je met de ouders in gesprek gaat, spreek eerst met de leerling. Kinderen kunnen vaak al best goed aangeven waar ze meer moeite mee hebben en wat zou kunnen helpen. Soms helpt het om het te tekenen of picto's te gebruiken. Gebruik eenvoudige taal en stel concrete doelen. Maak hier een begrijpelijk verslag van. Je kan dit verslag gebruiken als startpunt in het gesprek met ouders. Voor ouders die zelf laaggeletterd zijn is zo'n verslag ook veel begrijpelijker. Ze beperkt je eventuele schaamtegevoelens en miscommunicatie.

TIPS

IN GESPREK MET OUDERS

- ▶ Ga eerst in gesprek met het kind en maak verslagje (gebruik visualisaties).
- ▶ Gebruik dit verslagje als basis in het gesprek met de ouders.
- ▶ Bereid goed voor en maak een checklist (max. 1 of 2 onderwerpen per keer).
- ▶ Zorg voor een duidelijke structuur.
- ▶ Stuur een herinnering voor het gesprek (via Whatsapp/sms).
- ▶ Zorg voor een rustige plek om te praten.
- ▶ Verdiep je in de achtergrond van leerling en ouders op het gebied van taal, cultuur en opleidingsniveau, en de heersende opvattingen met betrekking tot de rol van ouders en de school.
- ▶ Start positief/met een compliment (wat gaat goed, wat vindt je kind leuk e.d.).
- ▶ Creëer een wij-gevoel.
- ▶ Vraag de ouder wat zij graag willen bespreken.
- ▶ Benoem de emoties die u ziet bij de ouder.
- ▶ Benoem wat de ouder goed doet.
- ▶ Pas je taalniveau aan de ouders aan (visualiseer indien nodig; vermijdt vakjargon).
- ▶ Kader het gesprek, zorg dat er per onderwerp een bepaalde tijd gepland staat.
- ▶ Communiceer je visie duidelijk naar de ouders in voor hen begrijpelijke woorden.
- ▶ Plan gelijk een volgend gesprek.
- ▶ Bij een volgend gesprek, blik nog even terug op wat er al besproken was. Zijn er veranderingen/ontwikkelingen? Zijn er misverstanden?

TERUG

LAAGGELETTERDE OUDERS: COMMUNICATIE AANPASSEN

Het visualiseren en het aanpassen van je taal is soms makkelijker gezegd dan gedaan.

Heeft u moeite met het aanpassen van uw taal en het gesprek visualiseren neem dan een kijkje op: www.trajectum.nl/weet-wat-je-kan. "Weet wat je kan, in gesprek over LVB' is een systeemgerichte module psycho-educatie over een lichte verstandelijke beperking (LVB). De module biedt een methode om met de cliënt en zijn naasten het gesprek aan te gaan over de beperking, hen te informeren en te adviseren". Je kan o.a. het [Handboek Weet wat je kan. In gesprek over LVB](#), een [Werkboek voor naasten](#) en [Samenvattende kaarten](#) e.d. gratis downloaden (Trajectum, 2020).

TIPS

COMMUNICATIE AANPASSEN

- ▶ Wees ondersteunend en bied extra hulp.
- ▶ Stel één vraag tegelijk en praat rustig.
- ▶ Sluit aan bij het taalgebruik van de ouder. Houd vast aan eerder gebruikte woorden.
- ▶ Gebruik eenvoudige, korte zinnen en leg veel uit.
- ▶ Geef concrete voorbeelden. Gebruik gangbare, concrete woorden.
- ▶ Vermijd spreekwoorden, woordspelingen, sarcasme, ironie.
- ▶ Vermijd dubbele ontkenningen.
- ▶ Leg moeilijke woorden uit, indien nodig.
- ▶ Schrijft korte zinnen. Gebruik één onderwerp per zin. Gebruik geen afkortingen
- ▶ Teken of gebruik pictogrammen/foto's daar waar mogelijk zonder dat het te kinderachtig wordt (de basis is het verslag van & voor het kind),
- ▶ Geef niet meer dan één boodschap, vraag of opdracht in een zin.
- ▶ Leg nooit meer dan twee à drie keuzes voor.
- ▶ Geef de tijd om een vraag te beantwoorden. Check of uw boodschap, vraag of opdracht begrepen is.

TERUG

CHECKLIST: EEN VLOT GESPREK MET OUDERS

VOOR HET GESPREK:

- Ik bereid het gesprek voor: Wat wil ik zeggen? Wat wil ik vragen aan de ouders?
- Een moeilijk gesprek bereid ik extra voor. Ik plan genoeg tijd in en houd rekening met een vervolgafspraak.
- Ik nodig ouders uit met een eenvoudige brief en spreek ze, als mogelijk, persoonlijk even aan.
- Ik laat ouders kiezen tussen verschillende uren/dagen/namiddag/avond.
- Alle ouders krijgen een uitnodiging. Ook gescheiden ouders, ouders van geplaatste kinderen etc.
- Anderstalige ouders kunnen een tolk meenemen/vragen. Ook geef ik ouders de ruimte om een eventuele ambulante begeleider of iemand uit het netwerk mee te nemen.
- Ik laat van tevoren weten waar het gesprek over gaat (resultaten, informatie en/of probleem bespreken).
- Ik vraag ouders zelf ook onderwerpen op te schrijven die zij graag willen bespreken.

TIJDENS HET GESPREK:

- Ik begin en eindig altijd met een positieve noot.
- Ik kom na de inleiding snel tot wat ik concreet wil bespreken.
- Ik luister naar de ouders en ga na wat zij denken en voelen.
- Ik spreek niet alleen over cijfers maar ook over de groei van de leerling (wat gaat goed, gedrag in de klas, talenten etc.). Hierbij geef ik concrete voorbeelden.
- Ik geef duidelijke informatie, duidelijk advies en duidelijke afspraken.
- Ik respecteer de afgesproken tijden.
- Ik zorg voor en bewaak de privacy.
- Ik laat de ouders meedenken "Hoe zouden jullie dit aanpakken?"
- Het gesprek eindigt met een conclusie en/of een actieplan. Ik check of de afspraken duidelijk en haalbaar zijn.
- Ik bedank ouders voor hun komst en inbreng.
- Ik laat ouders weten waar, wanneer en hoe ik bereikbaar ben.

Na het gesprek:

- Ik ga na waarom sommige ouders wegblijven (schaamte, slecht moment, etc.).
- Ik zorg voor een nieuwe afspraak.
- Ik blijf (telefonisch) contact houden met de ouders naast deze gesprekken.
- Ik maak een verslag van het gesprek zodat ik dit later kan teruglezen.
- Geef een korte samenvatting aan de ouders (zonder vakjargon), met hierin wat er is besproken en eventuele adviezen en/of afspraken die gemaakt zijn. Dit kan via een email na het gesprek of een samenvatting van wat je hebt geschreven tijdens het gesprek.

KORT GESPREKSVERSLAG

Naam/groep leerling: _____

Aandachtspunten:

Dit willen wij samen bereiken:

Wat doe ik?:

Wat doen de ouders?:

Wat zeggen wij tegen de leerling en/of andere leraar?:

Vervolgafspraak: Datum _____ Tijd _____

Hulpkaart van:

Groep: Datum:

DIT KAN IK AL GOED	ZO WORD IK OP SCHOOL GEHOLPEN	ZO WORD IK THUIS GEHOLPEN
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
DIT VIND IK MOEILIJKER	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

Conceptversie mei 2021

Conceptversie mei 2021 (www.kenniscentrumlvb.nl)

BRONNENLIJST

Douma, J., de Jong, A., Looij, J., & Stremmelaar, B. (2017, juni). Begeleiden van ouders met een licht verstandelijke beperking en multiproblematiek. Geraadpleegd op 19 januari 2021, van https://www.kenniscentrumlvb.nl/wp-content/uploads/woocommerce_uploads/2018/10/handreikingbegeleidenouderslvb.pdf

Expertisepunt verstandelijke beperking. (z.d.). Wat u moet weten over benadering bij LVB. Geraadpleegd op 19 januari 2021, van <https://www.expertisepuntvb.nl/expertise-licht-verstandelijke-beperking/communicatie-en-benadering/handvaten-om-te-communiceren-algemeen/wat-moet-iedereen-weten-over-bejegening-bij-lvb>.

Keirse, M. (2017). Helpen bij verlies en verdriet (8ste druk). Tielt: Uitgeverij Lannoo nv

Landelijk Kenniscentrum LVB. (2019, 10 oktober). Wat is LVB? Geraadpleegd op 19 januari 2021, van <https://www.kenniscentrumlvb.nl/wat-is-lvb/>.

Moonen, X.M.H., Boeschoten, J.C., Wissink, I.B., Zweeris, K. (2018). LVB? Daar kun je wat mee! Handreiking voor het werken met kinderen met Licht Verstandelijke Beperkingen in het basisonderwijs en thuis. Landelijk Kenniscentrum LVB.

https://www.kenniscentrumlvb.nl/wp-content/uploads/woocommerce_uploads/2018/10/handleiding_saf_en_valt_web_full_versie.pdf

Onderwijs van morgen (2017). 5 tips voor effectieve oudergesprekken. Geraadpleegd op 16 januari 2021, van <https://www.onderwijsvanmorgen.nl/5-tips-effectieve-oudergesprekken/>.

Trajectum. (2020). Weet wat je kan. Geraadpleegd op 19 januari 2021, van <https://trajectum.nl/weet-wat-je-kan>.